

Stanowisko
Zarządu Związku Gmin Lubelszczyzny
w sprawie postulowanych zmian w systemie gospodarowania
odpadami komunalnymi
z dnia 17 grudnia 2019

Jako przedstawiciele Związku Gmin Lubelszczyzny, **z niepokojem obserwujemy skokowy wzrost kosztów funkcjonowania systemu gospodarki odpadami**. Przekłada się to na **wzrost obowiązkowych obciążeń naszych mieszkańców** z tytułu zobowiązania ich do finansowania odbioru i zagospodarowania odpadów. Funkcjonujący w Polsce system staje się niewydolny a samorządom uniemożliwia aktywny wpływ na koszty ich odbioru i zagospodarowania.

Obowiązujący system jest kształtowany przez Rząd i Parlament, dlatego apelujemy o podjęcie pilnych działań przez Ministerstwo Klimatu w celu zahamowania wzrostu kosztów systemu gospodarki odpadami.

Do czynników wpływających na wzrost wysokości opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi ponoszonych przez mieszkańców gmin zaliczamy:

- 1. WZROST STAWEK ZA PRZYJĘCIE ODPADÓW DO INSTALACJI KOMUNALNYCH,**
w zakresie:
 - A. **wzrostu wysokości opłaty z tytułu składowania i magazynowania odpadów tzw. opłaty marszałkowskiej** na cenę tony odpadów komunalnych przekazywanych do Instalacji Komunalnych (z kwoty 170 zł do 270 zł, rok do roku),
 - B. **zakazu składowania frakcji energetycznej** (której kaloryczność przekracza 6 MJ),
 - C. **konieczności ponoszenia kosztów realizacji przez Instalacje Komunalne obowiązku monitoringu wizyjnego i zabezpieczenia p. pożarowego oraz konieczność zapewnienia powszechnego i obowiązkowego zabezpieczenia roszczeń.**
- 2. NIEWYSTARCZAJĄCE MOŻLIWOŚCI TERMICZNEGO PRZETWARZANIA ODPADÓW i BRAK MOŻLIWOŚCI EFEKTYWNEGO ZAGOSPODAROWANIA RDF** (frakcji kalorycznej odpadów komunalnych nie nadających się do recyklingu, o wysokiej wartości opalowej). Termiczne przetwarzanie odpadów na terenie woj. lubelskiego obecnie praktycznie ograniczone jest do ich przetwarzania przez 1 cementownię (na lokalnym rynku w segmencie funkcjonujących instalacji termicznego przetwarzania odpadów jest brak konkurencji). Nie ma również żadnych zewnętrznych narzędzi wpływu na koszty i warunki przyjęcia RDF przez te instalacje. Tymczasem ceny za przyjęcie odpadów do termicznego przetworzenia gwałtownie rosną (kilkaset procent w ostatnich kilku latach!). Przy niewystarczających, w stosunku do potrzeb, możliwościach jego przetwarzania przez te instalacje pozostaje jego magazynowanie – kosztowne i obciążone ryzykiem pojawiania się niebezpiecznych zdarzeń (np. pożarów). Obecnie koszty magazynowania frakcji wysokokalorycznej niepotrzebnie obciążają mieszkańców – wytwórców odpadów, podczas gdy jest to potencjalne źródło taniej energii dla różnych odbiorców: i instytucjonalnych i prywatnych, co przyniesie wymierne ekonomiczne korzyści dla wszystkich uczestników rynku.

3. **KONIECZNOŚĆ DOSTOSOWANIA SYSTEMU GOSPODAROWANIA ODPADAMI KOMUNALNYMI DO ZMIAN LEGISLACYJNYCH** – w zakresie zwiększenia ilości frakcji podlegających segregacji, jak też zwiększenia częstotliwości ich odbioru oraz zmianie zasad odbioru odpadów od właścicieli nieruchomości niezamieszkałych, co wiąże się ze zwiększeniem kosztów odbioru odpadów od mieszkańców.
4. **NIESZCZELNOŚĆ SYSTEMU** – żadna z obowiązujących metod obliczania wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi nie zapewnia 100% szczelności systemu i pozostawia pole do nadużyć.
5. **BRAK LUB NIEWYSTARCZAJĄCA KONKURENCJA NA RYNKU** w zakresie odbioru odpadów komunalnych.
6. **ROSNĄCE CENY ENERGII, TRANSPORTU I PRACY** - wzrost akcyzy na paliwa, uwolnienie rynku energii i wzrost płacy minimalnej przekłada się na koszty ponoszone przez firmy odbierające i przetwarzające odpady.
7. **OGRANICZONE MOŻLIWOŚCI ZBYTU ODPADÓW WYSELEKCJONOWANYCH.**
W związku z sytuacją rynku surowców wtórnych w Polsce i na świecie, możliwości sprzedaży wyselekcjonowanych frakcji odpadów, w tym: makulatury, PET, folii czy stłuczki szklanej są mocno ograniczone. Regionalne instalacje, pomimo iż dysponują efektem skali, mają coraz większy problem ze zbytem zebranych i zmagazynowanych wyselekcjonowanych już odpadów. Bez ich sprzedaży narażają się na dodatkowe koszty związane z koniecznością zabezpieczenia finansowego na wypadek np. pożaru. W związku z tym w ostatnich miesiącach dochodziło do wypowiedzania umów gminom przez RIPOK-i, na odbiór frakcji selektywnie zbieranych odpadów (zwłaszcza plastiku) uzasadnianego brakiem odbiorców tych surowców. **Nieprawdą jest, że na segregowanych odpadach gmina może zarobić.** Dodatkowo w przypadku próby samodzielnego zbytu tych surowców, gminy narażane byłyby na dodatkowe koszty związane z magazynowaniem surowców wtórnych, który z jednej strony jest ograniczony czasowo, z drugiej obciążony dodatkowymi wymogami ze względu na ich potencjalną kaloryczność. Taka sytuacja grozi odwrotem praktyki selekcji przez mieszkańców odpadów na frakcje.

W związku z powyższym w imieniu Gmin zrzeszonych w Związku Gmin Lubelszczyzny zgłaszamy następujące postulaty, których spełnienie w naszej opinii pozwoli na efektywne gospodarowanie odpadami komunalnymi i zmniejszenie obciążeń finansowych mieszkańców.

POSTULATY

I. UMOŻLIWIENIE ROZWOJU INSTALACJI ZGAZOWANIA/TERMICZNEJ UTYLIZACJI RDF-u ORAZ STWORZENIE SYSTEMU FINANSOWANIA TAKICH INWESTYCJI

Konieczne jest podjęcie przez Rząd zdecydowanych kroków w celu uruchomienia mechanizmów prawnych i ekonomicznych, które umożliwią powstawanie REGIONALNYCH INSTALACJI o dużych mocach przerobowych, które będą w stanie zagospodarować te frakcje odpadów, które nie nadają się do innych form recyklingu niż termiczne przetworzenie. Mechanizmem wspomagającym mogłoby być umożliwienie wykorzystywania RDF np. w lokalnym ciepłownictwie. Podjęcie powyższych działań na rzecz szerszego wykorzystywania energii z odpadów wpłynie na poprawę bezpieczeństwa energetycznego kraju i jest zgodna z zasadami gospodarki o obiegu zamkniętym, w którym proces odzysku energii z odpadów jest ważnym ogniwem uzupełniającym recykling oraz inne formy odzysku.

II. WDROŻENIE ROZSZERZONEJ ODPOWIEDZIALNOŚCI PRODUCENTA Z TYTUŁU WYTWORZENIA DANEGO PRODUKTU - na etapie jego sprzedaży, cyklu życia, eksploatacji i utylizacji. Pozytywnie oceniamy rozpoczęte przez Rząd działania w powyższym zakresie. Uważamy że pobrane opłaty z tego tytułu od producentów, powinny zasilać gminne systemy zbierania i zagospodarowania odpadów, tym samym obniżać opłaty pobierane od mieszkańców.

III. ZMNIEJSZENIE BIEŻĄCYCH OBCIĄŻEŃ NA POZIOMIE INSTALACJI KOMUNALNYCH, poprzez:

A. Zastosowanie czasowego mechanizmu pomostowego w postaci obniżenia opłaty marszałkowskiej za składowanie odpadów.

B. Zróżnicowanie wysokości stawek zabezpieczeń roszczeń (ubezpieczeń), uzależnionych albo od rzeczywistego oddziaływania na środowisko, albo rzeczywistego ryzyka zaistnienia sytuacji wymienionej w znowelizowanym art. 48 a ustawy z dnia 14 grudnia 2012 o odpadach (pożarów).

IV. PRZYWRÓCENIE GMINOM ELASTYCZNOŚCI W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA SYSTEMU GOSPODAROWANIA ODPADAMI KOMUNALNYMI, w tym:

A. umożliwienie SAMODZIELNOŚCI w zakresie ustalania częstotliwości odbioru odpadów komunalnych oraz podejmowania WIAŻĄCEJ decyzji w zakresie objęcia systemem nieruchomości niezamieszkałych.

B. UPROSZCZENIE OBOWIĄZUJĄCYCH ZASAD SELEKCJONOWANIA ODPADÓW KOMUNALNYCH NA POSZCZEGÓLNE FRAKCJE – możliwe już teraz przy funkcjonujących w tym zakresie przepisach na poziomie UE, mniej restrykcyjnych od obowiązujących obecnie w Polsce.

V. OGRANICZENIE NAPŁYWU STRUMIENIA ODPADÓW Z ZAGRANICY

Duży wpływ na problemy związane z termiczną utylizacją frakcji wielomateriałowej (wysokoenergetycznej) odpadów w instalacjach obecnie do tego przeznaczonych (cementowniach), ma napływ odpadów z zagranicy. Moce przerobowe instalacji są ograniczone i dla odpadów zebranych na naszym terenie nie ma możliwości utylizacji. W naszej opinii Rząd powinien dążyć do ograniczenia możliwości przyjmowania przez instalacje zlokalizowane na terenie kraju odpadów które zostały wytworzone poza jego granicami, chyba że instalacja udowodni że posiada wolne moce przerobowe po przyjęciu odpadów od krajowych wytwórców.

VI. OZNAKOWANIE PRODUKTÓW - EFEKTYWA SEGREGACJA ODPADÓW

W celu poprawy efektywności segregowania odpadów komunalnych na poszczególne frakcje, a także zmniejszenia ilości frakcji wielomateriałowej (kosztownej w procesie magazynowania i utylizacji) jest dokładniejsza segregacja odpadów u źródła. Dużym ułatwieniem dla mieszkańców, mających ciągle kłopot z prawidłową klasyfikacją odpadów na poszczególne frakcje byłby obowiązek nałożony na wytwórców produktów: opakowań i artykułów w przedmiocie oznakowania każdego produktu symbolem oznaczającym daną frakcję odpadu (kolorami zgodnymi z obecnie obowiązującym systemem segregacji odpadów zapisanym w rozporządzeniu Ministra Środowiska).

VII. STWORZENIE PROGRAMÓW UMOŻLIWIAJĄCYCH WSPÓŁPRACĘ BIZNESU Z JEDNOSTKAMI BADAWCZYMI (GRANTY B+R) w celu opracowania i wdrożenia sposobów taniego przetwarzania wyselekcjonowanych odpadów albo w energię albo w produkty do dalszego użytku.

VIII. EDUKACJA, dotycząca zarówno dzieci jak i dorosłych. Działania edukacyjne powinny być prowadzone systemowo, przy udziale zarówno instytucji rządowych, w tym Ministerstwa Edukacji Narodowej jak i media publiczne. Szerokotorowo realizowana edukacja pomoże nauczyć obywateli **odpowiedzialnego podejścia do nabywania takich produktów, które swoimi właściwościami nie będą niepotrzebnie obciążały środowiska, a w całym cyklu życia będą wytwarzały mniej odpadów**. W zakresie wytworzonych już odpadów - dokładnej segregacji w celu umożliwienia ich efektywnego zagospodarowania.

Uwzględnienie powyższych postulatów w procesie wdrażania kolejnych zmian w systemie gospodarowania odpadami, w naszej opinii, z jednej strony pozwoli uprościć funkcjonowanie systemu i zmniejszyć obciążenia finansowe naszych mieszkańców, a z drugiej na wypełnienie ciężących na Polsce obowiązków prawnych w zakresie osiągnięcia poziomów odzysku wymaganych przez unijne przepisy.

Przewodniczący Zarządu
Związku Gmin Lubelszczyzny

Krzysztof Koltys

Stanowisko otrzymują:

1. Pan Mateusz Morawiecki, Prezes Rady Ministrów
2. Pani Elżbieta Witek, Marszałek Sejmu
3. Pan Tomasz Grodzki, Marszałek Senatu
4. Pan Michał Kurtyka, Minister Klimatu
5. Pan Mariusz Kamiński, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji
6. Pani Urszula Pasławska, Poseł na Sejm RP, Przewodnicząca Sejmowej Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa
7. Pan Tomasz Ławniczak, Poseł na Sejm RP, Przewodniczący Sejmowej Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej
8. Pan Henryk Kowalczyk, Poseł na Sejm RP, Przewodniczący Sejmowej Komisji Finansów Publicznych
9. Pan Zygmunt Frankiewicz, Senator RP, Przewodniczący Senackiej Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej
10. Pan Zdzisław Pupa, Senator RP, Przewodniczący Senackiej Komisji Środowiska
11. Parlamentarzyści z Województwa Lubelskiego
12. Pan Lech Sprawka, Wojewoda Lubelski
13. Pan Jarosław Stawiarski, Marszałek Województwa Lubelskiego
14. Przedstawiciele Gmin Województwa Lubelskiego
15. Sygnatariusze Ogólnopolskiego Porozumienia Organizacji Samorządowych
16. Wspólnota Pismo Samorządu Terytorialnego
17. Portal Samorządowy
18. Samorząd PAP